O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM,FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Chirchiq davlat pedagogika
universiteti rektori
G.I. Muxamedov
____
2024 yil “___” __________

TARBIYA VA HUQUQ FANLARINI O‘QITISH METODIKASI O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Ta’lim
Ta’lim sohasi:	110000 – Ta’lim
Ta’lim yo‘nalishi:	60112100-Milliy g‘oya, ma’naviyat asoslari va huquq ta’limi

Chirchiq – 2024

Fan/modul kodi THFO‘M1504		O‘quv yili 2026-2027	Semestr 5	ECTS - Kreditlar 4	
Fan/modul turi Majburiy		Ta’lim tili O‘zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)		Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Tarbiya va huquq fanlarini o‘qitish metodikasi	60		60	120
2.	**I. Fanning mazmuni.**				

Fanni o‘qitishdan maqsad - umumiy o‘rta ta’lim va o‘rta maxsus kasb hunar ta’limi tizimida o‘qitiladigan Tarbiya, O‘zbekiston davlati va huquqi asoslari, Konstitutsiyaviy huquq, davlat va huquq asoslari fanlarini o‘qitish metodikasi, fanlaring mazmunini, metod va usullarini pedagogik texnologiyalar asosida fanni loyihalashtirish va rejalashtirishni o‘rganishga ko‘maklashishdan iborat.

Fanning vazifasi quyidagilardan iborat:

- ta’lim jarayoni samaradorligini oshirish, zamon talablari, innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida tarbiya va huquq fanlariga bo‘lgan munosabatlarni shakllantirish;
- talabalarga umumiy o‘rta ta’lim va o‘rta maxsus kasb hunar ta’limi tizimida o‘qitiladigan tarbiyaviy va huquqiy fanlarini o‘qitish metodlarini o‘rgatish;
- talabalar ongida tarbiya va huquq fanlari haqida bilimlarni shakllantirish va rivojlantirish;
- talabalarga olgan bilimlarini amaliyotda qo‘llash metodlarini o‘rgatish.
- tarbiya va huquq fanlari bo‘yicha darslarni tashkil etish, dars va uning turlarini ajratish, dasrda turli xil manbalardan, vositalardan foydalanish usullarini o‘rgatishdan iborat.

II. Nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Tarbiya va huquq fanlarini o‘qitish metodikasi fanining predmeti, maqsad va vazifalari

Tarbiya va huquq fanining predmeti, obyekti, maqsadi, vazifalari, asosiy tushunchalar, metodologiyasi, tadqiqot usullari. Tarbiya va hquqiy fanlarning boshqa fanlar bilan o‘zaro bog‘liqligi. Tarbiya va huquq fanlarining jamiyat va olamni rivojlantirishdagi o‘rni. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi qonuni, tarbiya va huquq fanlarini o’qitishning davlat ta’lim standartlari asosida o’qitishni tashkil etish. Tarbiya va huquq fanlarini boshqa fanlar bilan bog‘liqligi.

2-mavzu. Tarbiya va huquq fanlari bo‘yicha yaratilgan Davlat ta’lim standartlari, dasturlar tahlili. Bugungi kun talabi.

O‘zbekiston Respublikasining ta’lim-tarbiya sohasidagi davlat siyosati, umumta’lim maktablari o‘quvchilari va o’qituvchilari uchun "Tarbiya” va “Huquq” fanlari davlat ta’lim standartlarini mazmun mohiyati. Tarbiya va huquq fani muammolari, unga an’anaviy va zamonaviy yondashuvlar. Fanlarning

dolzarbligi va zarurati.

3-mavzu. Tarbiya va huquq fanlari darsliklari va ularga qo'yiladigan zamonaviy talablar

Davlat ta'limi standartlari va uning vazifasi. Umumiy o'rta ta'lim standarti, o'quv dasturlari va o'quv rejasi mazmuni. O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi davlat ta'lim standarti, ularning maqsad va vazifalari. Fanlar darsliklarini umuminsoniy qadriyatlar, milliy tarbiya ruhi singdirilgan va zamonaviy ta'lim usullaridan foydalangan holda ishlab chiqish davr talabi ekanligi.

4-mavzu. Tarbiya va huquq fanlarining didaktik asoslari. Fanlarini o'qitishdsa manbalar va qo'shimcha adabiyotlar bilan ishlash.

Didaktika tushunchasi mazmuni. Ta'limning qonun va qoidalari. Tarbiya va huquq fanlari darsiga qo'yiladigan didaktik talablar. Ta'limning tashkiliy shakllari. O'quvchilarda shakllanayotgan ma'lum sifat va xususiyatlarni baholash.

Ta'lim berish, tarbiyalash o'quvchilarning umumiy rivojlanishlarini bir butunlikda amalga oshirish zarurligi. O'quv jarayonini samarali qurishda o'zini oqlagan pedagogik qonuniyatlar, didaktik qoidalarni hozirgi zamon sharoitidagi yangi masalalarni hal qilishda ijodiy foydalanish mumkunligi. Didaktik qoidalarning guruhlashtirtirilishi.

5-mavzu. Dars. Uning turlari va tuzilishi

Dars – o'quv ishlarining asosiy tashkiliy shakli sifatida. Dars turlari. Seminar mashg'ulotlari,o'quv ekskursiyalari. Tarbiya fani ma'ruza darslariga qo'yiladigan talablar. Darsning o'qituvchi rahbarligida jamoa va yakka shaklda olib borilishi. Sinf – dars shaklida olib boriladigan mashg'ulotlar. Amaliy va tajriba ishlari shaklida olib boriladigan mashgulotlar mazmuni. Darsga quyiladigan umumiy didaktik talabalar. Har bir dars mustahkam g'oyaviy-siyosiy yo'nalishga, turmush va amaliyot bilan bog'langan bo'lishi lozimligi. Darsni samarali tashkil qilishda vaqtni to'g'ri taqsimlashning muhimligi.

6-mavzu. Tarbiya va huquq fanlarini o'qitish metodlari va klassifikatsiyasi

Ta'lim metodlari – o'quv jarayonining murakkab tarkibiy unsuri (komponenti) sifatida. Ta'lim metodining darsdagi ahamiyati bo'yicha pedagoglarning qarashlari. «Ta'lim metodi» tushunchasi mohiyatini yoritishga nisbatan turlicha qarashlarning mavjudligi. Metodik usullar. Ta'lim metodlarini tanlash mezonlari. Ta'lim metodlari majmuasi boshlang'ich sinflardan yuqori sinflarga o'tish asosida o'zgarib hamda murakkab xususiyat kasb eta borishi. Ta'lim metodlarini to'g'ri tanlash muammosi. O'qitishning ko'rgazmali usullari.

7-mavzu. Tarbiya va huquq fanlarini o'qitishda amaliy mashg'ulotlarni o'tkazish metod va metodikalari

Darslikdagi o'tilgan mavzularni nazariy jihatdan tahlil etish. Darslikda berilgan ekologik, tarbiyaviy va axloqiy mavzularni ajratib olish. Ajratib olingan mavzular doirasida o'quvchilar uyda, mahallada hamda turli jamoat joylarida o'rganib bajarib tahlil etish uchun topshiriqlar ro'yxatini shakillantirish.

8-mavzu. Tarbiya va huquq fani o'qituvchisiga va darsini tashkil etishga qo'yiladigan zamonaviy talablar

Bugunung zamonaviy o'qituvchisi qanday bo'ishi kerak? Xozirgi vaqtdagi qanday zamonaviy texnika va texnologiyalarni o'rganishi kerak? O'zining ilmiy salohyatini qay zayilda va qanday manbalar yordamida oshirib borishi kerak.

9-mavzu. Tarbiya va huquq darslarini tashkil etishda pedagogik va axborot texnologiyalardan foydalanish.

Texnologiya va ta'lim texnologiyasi tushunchalarining mazmun-mohiyati. Ta'lim jarayonida interfaol usullar. Guruhlarda ishlash. Ta'limiing texnikaviy vositalari huquq o'qitish samaradorligini oshirishning muhim omili. Ta'limda zamonaviy axborot texnologiyalarini qo'llashning ahamiyati. O'quv jarayoni bilan bog'liq ta'lim sifatini belgilovchi omillar. O'zbekistonda ta'lim jarayoniga qo'yiladigan talablar. "Pedagogik texnologiya" – ta'limni texnologiyalashtirish sohasida pedagogik hodisa va jarayonda qo'llaniladigan tushuncha sifatida. Ta'limni texnologiyalashtirish tushunchasi.

10-mavzu. Tarbiya va huquqiy fanlar o'qitiladigan xonalarni ilmiy-metodik jihozlanishi

Texnologiya va pedagogik texnologiya tushunchasi. Ta'lim jarayonida interfaol usullar. Ta'limda zamonaviy axborot texnologiyalarini qo'llash samarali usullardan biri sifatida. Tarbiya va huquqiy fanlarni o'qitishda masofali o'qitishning o'rni. "Pedagogik texnologiya" tushunchasiga nisbatan turlicha yondoshuvlar mavjudligi. Pedagogik texnologiya ta'lim oluvchi shaxsiga yo'naltirilgan, demokratik hamda takrorlanuvchan o'qitish natijalarini kafolatlaydigan ta'lim jarayonini loyihalash, amalga oshirish va baholashning tizimli metodi sifatida. Tarbiya va huquq fanlari o'qitiladigan xonalarning o`qituvchi tomonidan ilmiy-metodik jihozlanishiga qo'yiladigan talablar.

11-mavzu. Maktab tarbiya darsliklarini umumiy o'rganish va tahlil etish.

Tarbiya darsligining tuzilish tartibini tahlil etish. Darslikda foydalanilgan manbalar tahlili. Darslikda yoritilgan mavzularni sinflardagi bollalar yosh toifasiga moslik darajasining pedagogik psixologik tahlili.

12-mavzu. Maktabda o'qitiladigan huquqiy fanlar darsliklarini umumiy o'rganish va tahlil etish.

O'zbekiston davlati va huquqi asoslari, Konstitutsiyaviy huquq, davlat va huquq asoslari fanlari darsliklarini tuzilish tartibini tahlil etish. Darslikda foydalanilgan manbalar tahlili. Darslikda yoritilgan mavzularni sinflardagi bollalar yosh toifasiga moslik darajasining pedagogik psixologik tahlili.

13-mavzu. Tarbiya va huquq fanlari bo'yicha sinfdan tashqari olib boriladigan ishlar va mustaqil ta'limni tashkil etish.

Sinfdan tashqari olib boriladigan ishlarning ahamiyati. Umumxalq bayramlarini nishonlash, tarixiy sahnalarni tashkil qilish ishlari. To'garaklar, uchrashuvlar,

	konferensiyalar ma'naviy kechalar tashkil qilishning usul va shakllari. Qobiliyat. Pedagogik qobiliyat tushunchasi. Pedagogik qobiliyat murakkab va ko'p qirrali psixologik bilimlar yig'indisi sifatida. Jamiyatning turli bo'g'inlarida sodir bo'layotgan jarayonlarni tarbiyaviy va axloqiy jihatdan yondashib tahlil etish. **14-mavzu. Tarbiya va huquq fanini o'qitishning tashkiliy shakllari va fanlar aro aloqadorligi.** Dars turlari. Amaliy mashg'ulotlari, o'quv ekskursiyalari. Ma'ruza haqida tushuncha va uning asosiy vazifalari. Dars – o'quv ishlarining asosiy tashkiliy shakli, markaziy qismi sifatida. Kombinatsion darslar, yangi materialni o'rganish darslari, bilim, ko'nikma va malakalami mustahkamlash darslari, mashqlar va amaliy ishlar darslari, umumlashtiruvchi takrorlash darslari, laboratoriya darslari, o'quvchilar bilimini nazorat qilish, tekshirish va baholash darslari, standart bo'lmagan, innovatsion dars shakllari. Amaliy-darslar, konferensiya-darslar, rolli o'yinlar, integrallashgan darslar. **15-mavzu. Ta'lim sifatini baholashning xalqaro tizimi.** Yaqin va uzoq sharq mamlakatlarida ta'lim-tarbiya masalasi. Sharqona tarbiya, sharqona qarashlar asoqida tarbiyalashning mamalakatlar misolidagi tahlili. Dunyo hamjamiyati tomonidan etrof etilgan xalqaro baholash tizimlari hamda sertifikatlash. **III. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar** Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi: 1. Tarbiya va huquq fanlarini o'qitish metodikasi fanining predmeti, maqsad va vazifalari 2. Tarbiya va huquq fanlari bo'yicha yaratilgan Davlat ta'lim standartlari, dasturlar tahlili. Bugungi kun talabi. 3. Tarbiya va huquq fanlari darsliklari va ularga qo'yiladigan zamonaviy talablar 4. Tarbiya va huquq fanlarining didaktik asoslari. Fanlarini o'qitishdsa manbalar va qo'shimcha adabiyotlar bilan ishlash. 5. Dars. Uning turlari va tuzilishi. 6. Tarbiya va huquq fanlarini o'qitish metodlari va klassifikatsiyasi. 7. Tarbiya va huquq fanlarini o'qitishda amaliy mashg'ulotlarni o'tkazish metod va metodikalari. 8. Tarbiya va huquq fani o'qituvchisiga va darsini tashkil etishga qo'yiladigan zamonaviy talablar. 9. Tarbiya va huquq darslarini tashkil etishda pedagogik va axborot texnologiyalardan foydalanish. 10. Tarbiya va huquqiy fanlar o'qitiladigan xonalarni ilmiy-metodik jihozlanishi. 11. Maktab tarbiya darsliklarini umumiy o'rganish va tahlil etish. 12. Maktabda o'qitiladigan huquqiy fanlar darsliklarini umumiy o'rganish va tahlil etish.

	13. Tarbiya va huquq fanlari bo'yicha sinfdan tashqari olib boriladigan ishlar va mustaqil ta'limni tashkil etish. 14. Tarbiya va huquq fanini o'qitishning tashkiliy shakllari va fanlar aro aloqadorligi. 15. Ta'lim sifatini baholashning xalqaro tizimi. **Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar** Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan nazariy yozma ishlarini bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta mavzu beriladi. Talaba berilgan mavzuni maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, hulosalari bilan maruza matni va taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi. **Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:** 1. Huquqiy fanlar bo'yicha kazuslar to'plash va ular ustida ishlash; 2. Huquqiy fanlardan tayorlangan kurs ishlarini tahlil qilish. 3. Tarbiya fanlardan tayorlangan kurs ishlarini tahlil qilish. 4. Maktab tarbiya fanlar darsliklari tahlili. Professional va o'rta maxsus ta'lim tizimidagi tarbiyaviy, ma'naviy fanlar darsliklari tahlili. 5. Maktab huquqiy fanlar darsliklari tahlili. Professional va o'rta maxsus ta'lim tizimidagi huquqiy fanlar darsliklari tahlili. 6. Aholining huquqiy madaniyati va bu sohadagi islohotlar natijasiga oid intervyu materialini va xulosa qismini tayyorlash. 7. Jamiyatni ma'naviy ahloqiy qarashlarini shakillantirishga oid islohotlar natijasiga oid intervyu materialini va xulosa qismini tayyorlash. 8. Zamonaviy tarbiya fani o'qituvchisiga qo'yiladigan talablar. 9. Zamonaviy huquq o'qituvchisiga qo'yiladigan talablar. 10. Huquq fanini o'qitishga oid yangicha metod va (yoki) ped-texnologiyasini yaratish. 11. Tarbiya fanini o'qitishga oid yangicha metod va (yoki) ped-texnologiyasini yaratish. 12. Huquq fani darslarida manbalar va qo'shimcha adabiyotlar bilan ishlash 13. Tarbiya fani darslarida manbalar va qo'shimcha adabiyotlar bilan ishlash 14. Yoshlar huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yuksaltirishga oid loyiha ishlab chiqish. 15. Yoshlar huquqiy ma'naviy axloqiy qarashlarini yuksaltirishga oid loyiha ishlab chiqish. 16. Normativ hujjatlar mazmunini teran anglashga xizmat qiluvchi tarqatma materiallar tayorlash va ulardan foydalangan holda mashg'ulot tashkil etish. 17. Tarbiya fani mazmunini teran anglashga xizmat qiluvchi tarqatma materiallar tayorlash va ulardan foydalangan holda mashg'ulot tashkil etish.
3.	**VII. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)**

	Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - talaba globallashuv jarayonida chetdan kirib kelayotgan yot g'oyalarga qarshi tura olishda, o'sib kelayotgan kelajak avlodning ma'naviy, axloqiy va huquqiy jihatdan to'g'ri qaror qabul qila olishida fanlarning o'zaro bog'liqligi jihatidan ***tasavvur va bilimga ega bo'lishi;*** - "Tarbiya" va "huquq" darslarini tashkil qilishda dars o'tishning zamonaviy interfaol metodlarini qo'llay olishi, talabalarning olgan nazariy bilimlarini amaliyotda qo'llash metodlarini, darsni tashkil etish, dars va uni turlarini ajratish, darsda turli xil manbalardan, vositalardan foydalanish usullarini ***bilishi va ulardan foydalana olishi***; - talaba fan mavzusiga mos ravishda dars turini tashkil qilish, qaysi metodni qo\`llash lozimligi bo'yicha yechimlar qabul qilish bo'yicha bilim va ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.
4.	**VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va hioya qilish uchun loyihalar
5.	**IX. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha variantlar asosida yozma topshiriqlarni bajarishi zarur.
6.	**X. Asosiy adabiyotlar:** 1. Toshtemirova S., G'affarova G., Koshonova N. Tarbiya fanlarini o'qitish metodikasi. Darslik. -Toshkent: "ISHONCHLI HAMKOR", 2023. – 384 b. 2. Тожибоева Д., Йўлдошев А. Махсус фанларни ўқитиш методикаси. - Т., 2009. 3. Каримова О. Ҳуқукий тарбия ва ҳуқуқий таълим методикаси. - Т.: Ўқитувчи, 1996. 4. Каримов О. Ҳуқуқшунослик. Дарслик. – Т., 2010. **XI. Qo'shimcha adabiyotlar** 1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: "O'zbekiston", 2023. – 120 bet. 2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 6-iyuldagi "Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida "Tarbiya" fanini bosqichma-bosqich amaliyotga joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" 422-sonli Qarori. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 07.07.2020-y., 09/20/422/1033-son 3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. - Toshkent, 2021. - 464 b. 4. "Умумий ўрта таълим муассасалари ўқувчилари учун «Тарбия» фани

	концепцияси. https://lex.uz/ru/docs/4885018 5. Тарбия. Энциклопедия. Тузувчи: М.Н. Аминов. – Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2010. 6. Quronov M. va b. 5-sinf Tarbiya darsligi. T.: G`.G`ulom. 2020 7. Quronov M. va b. 6-sinf Tarbiya darsligi. T.: G`.G`ulom. 2020. 8. Sattorov Sh. va b. 7-sinf Tarbiya darsligi. T.: O'zbekiston. 2020. 9. Zamonov Z. va b. 8-sinf Tarbiya darsligi. T.: Zamin nashr. 2020. 10. Sattorov Sh. va b. 9-sinf Tarbiya darsligi. T.: O'zbekiston. 2020. 11. Odilqoriyev X. va b. Konstitutsyaviy huquq. - T.: O`zbekiston, 2014. **Axborot manbalari** **Axborot manbalari** http://www.edu.uz – O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi rasmiy veb sayti. http://www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumati portali. www.pedagog.uz www.cspi.uz www.pedagog.uz www.edu.uz www.lex.uz www.natlib.uz (A.Navoiy nomidagi O'z.MK) www.ziyonet.uz - Ziyonet axborot-ta'lim resurslari portali
7.	**Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2024 yil "_______" _______________dagi qarori bilan tasdiqlangan.**
8.	**Fan/modul uchun ma'sul:** A.A. Yo'ldoshev - CHDPU, "Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi" kafedrasi o'qituvchisi.
9.	**Taqrizchilar:** G.G'. G'affarova - CHDPU, "Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi" kafedrasi professori, falsafa fanlari doktori (DSc) N.M. Akayeva - Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti "Ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi" kafedrasi mudiri, p.f.b.f.d. (PhD), dotsent